

Ictimai Səhiyyə fakultəsi

050803 – Fizioterapiya və tibbi reabilitasiya ixtisası üzrə

Fənin kodu – iF-19

“İŞIQ, İSTİLİK, HİDROTERAPİYA” fənninin

Sillabusu

III semester (payız semestri), 2023

Təhsil pilləsi: Bakalavriat

İxtisas: Fizioterapist və reabilitoloq

Tədris edilən fənnin növü: Əsas

AKTS: 3

İxtisasın adı: Fizioterapiya və tibbi reabilitologiya

Versiya: 2

Müraciət tarixi: il/ay/gün (müraciətə (ərizəyə) baxış müddəti 2 ay təşkil edir)

Təsdiq tarixi: il/ay/gün

Təsdiq edilmiş dərs proqramını əvəz edir: il/ay/gün

Qərar və təsdiq

Bu dərs proqramı -10.09.2023-cü il tarixində hazırlanmışdır. Dərs proqramı Müvafiq

Fakültə və İnnovasiya və keyfiyyətin idarə olunması şöbəsinin rəhbərləri tərəfindən yoxlanılmışdır. Proqram -- _____ 2023-cü il tarixində təsdiq edilmişdir.

Qeydiyyat nömrəsi: Bu nömrə Tədris Departamenti tərəfindən veriləcək təsdiq nömrəsidir. Qeydiyyat nömrəsi fənnin koduna və verilmə tarixinə əsasən formalaşır.

Məsələn: İxtisasın kodu, fənnin kodu və təsdiq tarixi.

Kafedranın adı	Ünvan	Dərsin vaxtı	Web ünvan	Əlaqə nömrəsi
Fizioterapiya və tibbi reabilitasiya	Bakı şəhəri, Nəsimi rayonu, Mərdanov qardaşları 100	8.30-16.12	https://amu.edu.az/page/198/fizioterapiya-ve-tibbi-reabilitasiya-kafedrası#	0124413318

Tədris dili:
Az

ərbaycan

Fənni tədris edən müəllim(lər)

- Paşa Mehdiyev Surxay oğlu- dosent
- pashamehdiyev3@gmail.com
- 8:30-16:12
- +994503196412 ([whatsapp](#))

Fənnin ardıcılıq və bacarıq şərtləri	
Skills which are expected	

Öncə tədrisi zəruri olan fənlər (Prerekvizit)	
Özündən sonra tədrisini saxladığı fənlər	

Kursun əsas məqsədi tələbələrə istilik işığı, hidrotərapiyası ilə əlaqəli fiziki prinsiplər, fizioloji effektlər, tətbiqetmə metodları, göstərişlər və əks göstərişlər, təhlükələr barədə əsas məlumatlar və tətbiq nümunələri verməkdir. İstilik, İşıq, Hidrotərapiya kursunu keçən tələbənin seçimi, tətbiqi prinsipləri və klinik şəraitdə müvafiq müalicə rejiminin tətbiqi ilə bağlı nəzəri və praktiki bacarıqlara yiyələnməsi gözlənilir. Səthi temperatur rejiminin iltihab və ağrıya təsirini izah edir və seçir, Səthi temperatur rejiminin fiziki və fizioloji təsirlərini təsvir edir və problemləri həll edir, infraqırmızı, lazer, UVL, heliotərapiya və soyuq tətbiqetmənin fiziki və fizioloji təsirlərini izah edir, onların göstəricilərini və əks göstərişlərini təyin və tətbiq edir. Hidrotərapianın məqsədlərini, fizioloji təsirlərini izah edir və əlaqəli əsas anlayışları izah edir.

Fənnin məqsədi :

Kursun əsas məqsədi tələbələrə fiziki prinsiplər, fizioloji effektlər, tətbiqetmə metodları, göstərişlər və əks göstərişlər, istilik işığı hidrotərapiyası ilə əlaqəli təhlükələr barədə əsas məlumatlar və tətbiq nümunələri verməkdir. İstilik, İşıq, Hidrotərapiya kursunu keçən tələbənin seçimi, tətbiqi prinsipləri və klinik şəraitdə müvafiq müalicə rejiminin tətbiqi ilə bağlı nəzəri və praktiki bacarıqlara yiyələnməsi gözlənilir.

Fənnin təlim nəticəsi:

1. İstilik, İşıq, Hidrotərapiya kursunu keçən tələbənin seçilməsində, tətbiqi prinsiplərində və klinik şəraitdə uyğun müalicə rejiminin tətbiqi sahəsində nəzəri və praktik bacarıqlara yiyələnməsi gözlənilir.
2. Səthi temperatur rejiminin iltihab və ağrıya təsirini izah edir və seçir
3. Səthi temperatur rejiminin fiziki və fizioloji təsirlərini müəyyənləşdirin və problemləri həll edir.
4. Infraqırmızı, lazer, UVL, heliotərapiya və soyuq tətbiqetmənin fiziki və fizioloji təsirlərini izah edir, onların göstəricilərini və əks göstərişlərini təyin edin və tətbiq edir.
5. Hidrotərapianın məqsədlərini, fizioloji təsirlərini izah edir və əlaqəli əsas anlayışları izah edir.
6. Su tətbiqetmələrini, fluorotərapiya, rütubətli temperatur tətbiqetmələrinin fizioloji təsirlərini, tətbiqetmə metodlarını və mexaniki stimullaşdırma ilə istifadə sahələrini izah edir.
7. Spa müalicəsi, hovuz müalicəsi və suda məşqlərin fizioloji təsirlərini, tətbiq üsullarını və istifadə sahələrini izah edir.
8. Hidrotərapiyada istifadə olunan testlərin məqsəd və tətbiq üsullarını izah edin və tətbiq edir.

Fənnin məzmunu

Bu fən üzrə tələbə, istilik işığı, hidrotərapiya ilə əlaqəli fiziki prinsiplər, fizioloji effektlər, tətbiqetmə metodları, göstərişlər və əks göstərişlər, təhlükələr barədə əsas məlumatlar və tətbiq nümunələri verməkdir. İstilik, İşıq, Hidrotərapiya kursunu keçən tələbənin seçimi, tətbiqi prinsipləri və klinik şəraitdə müvafiq müalicə rejiminin tətbiqi ilə bağlı nəzəri və praktiki bacarıqlara yiyələnməsi gözlənilir. Səthi temperatur rejiminin iltihab və ağrıya təsirini izah edir və seçir, Səthi temperatur rejiminin fiziki və fizioloji təsirlərini təsvir edir və problemləri həll edir, Qırmızıötəsi, lazer, UVL, heliotərapiya və soyuq tətbiqetmənin fiziki və fizioloji təsirlərini izah edir, onların göstəricilərini və əks göstərişlərini təyin və tətbiq edir. Hidrotərapianın məqsədlərini, fizioloji təsirlərini izah edir və əlaqəli əsas

anlayışları izah edir. Rütubətli temperatur metodları və Fluidoterapiya ,Hovuz terapiyası və suda məşqlər ,Fizioterapiyada spa müalicəsi, hidoterapiyada istifadə edilən testləri öyrənməlidir.

2. Fənn mühazirə və laborator dərslər şəkilində tədris olunacaqdır ki, burada da təqdimatlar, laborator müşahidələr, ayrı-ayrı fizioterapiya metodlarının xəstə başı tədbiqinin bir-başına izlənməsi kimi metodlar daxildir.

3. Fənn 2 ci kursda, yaz semestrində, 30 saat mühazirə, 30 saat laboratoriya dərsləri şəkilində 3 kreditdə tədris olunur.

4. Fiziki terapiyanın əsas hissəsini təşkil edən, istilik, işıq, hidroterapiya əsasən iltihab əleyhinə fiziki müalicə effektivliyini artıran metodlardır. Bu da tələbələr üçün fənnin vacibliyini göstərir.

5. Tələbələrin əldə etdikləri biliklər müalicə müəssisələrində reabilitasiyon yardımında istifadə olunacaqdır.

6. Tələbələrin bu bilikləri tibb müəssisələrində reabilitasiyon və fiziki terapiya işində istifadə olunacaq

7. Tələbələr bu biliklərlə fizioterapiya sahəsində fəaliyyət göstərən şöələrdə və ya müəssisələrdə karyera qurmaq imkanına malik olacaq.

Fənnin tədris formatı

1. Üz-üzə

**Fizioterapist və reabilitoloq ixtisası üzrə II. kurs tələbəri üçün “İşıq, istilik və hidroterapiya ,,
fənnindən mühazirələrin mövzu planı
yaz (III semestr)**

Həftə	Mövzu	Ədəbiyyat	saat
1	İltihab və müalicə	1.Ə.V.Musayev, P.S.Mehdiyev // Ümumi fizioterapiya/ dərslük Bakı-2022. 2.John Low, Ann Red. Electrotherapy-explained-principles-and-practice //Oxford, london-1997	2
2	Ağrı nəzəriyyəsi və fizioterapiya	1.Ə.V.Musayev, P.S.Mehdiyev // Ümumi fizioterapiya/ dərslük Bakı-2022. 2.John Low, Ann Red. Electrotherapy-explained-principles-and-practice //Oxford, london-1997	2
3	İsti və işığın fiziki xüsusiyyətləri, səthi istilik agentlərinin fizioloji təsiri	1.Ə.V.Musayev, P.S.Mehdiyev // Ümumi fizioterapiya/ dərslük Bakı-2022. 2.John Low, Ann Red. Electrotherapy-explained-principles-and-practice //Oxford, london-1997	2
4	Qırmızıötəsi və lazer	1.Ə.V.Musayev, P.S.Mehdiyev // Ümumi fizioterapiya/ dərslük Bakı-2022. 2.John Low, Ann Red. Electrotherapy-explained-principles-and-practice //Oxford, london-1997	2
5	Ultrabənövşəyi və helioterapiya	1.Ə.V.Musayev, P.S.Mehdiyev // Ümumi fizioterapiya/ dərslük Bakı-2022. 2.John Low, Ann Red. Electrotherapy-explained-principles-and-practice //Oxford, london-1997	2

6	Soyuq tətbiq	1.Ə.V.Musayev, P.S.Mehdiyev // Ümumi fizioterapiya/ dərslik Bakı-2022. 2.John Low, Ann Red. Electrotherapy-explained-principles-and-practice //Oxford, london-1997	2
7	Hidroterapiya ilə əlaqəli fiziki və fizioloji prinsiplər	1.Ə.V.Musayev, P.S.Mehdiyev // Ümumi fizioterapiya/ dərslik Bakı-2022. 2.John Low, Ann Red. Electrotherapy-explained-principles-and-practice //Oxford, london-1997	2
8	Hidroterapi ilə əlaqəli fiziki və fizioloji prinsiplər	1.Ə.V.Musayev, P.S.Mehdiyev // Ümumi fizioterapiya/ dərslik Bakı-2022. 2.John Low, Ann Red. Electrotherapy-explained-principles-and-practice //Oxford, london-1997	2
9	Mexaniki stimula ilə su tətbiqi prinsipləri	1.Ə.V.Musayev, P.S.Mehdiyev // Ümumi fizioterapiya/ dərslik Bakı-2022. 2.John Low, Ann Red. Electrotherapy-explained-principles-and-practice //Oxford, london-1997	2
10	Rütubətli temperatur metodları və Fluidoterapiya	1.Ə.V.Musayev, P.S.Mehdiyev // Ümumi fizioterapiya/ dərslik Bakı-2022. 2.John Low, Ann Red. Electrotherapy-explained-principles-and-practice //Oxford, london-1997	2
11	Hovuz terapiyası və suda məşqlər	1.Ə.V.Musayev, P.S.Mehdiyev // Ümumi fizioterapiya/ dərslik Bakı-2022. 2.John Low, Ann Red. Electrotherapy-explained-principles-and-practice //Oxford, london-1997	2
12	Hovuz terapiyası və suda məşqlər	1.Ə.V.Musayev, P.S.Mehdiyev // Ümumi fizioterapiya/ dərslik Bakı-2022. 2.John Low, Ann Red. Electrotherapy-explained-principles-and-practice //Oxford, london-1997	2
13	Fizioterapiyada spa müalicəsi	1.Ə.V.Musayev, P.S.Mehdiyev // Ümumi fizioterapiya/ dərslik Bakı-2022. 2.John Low, Ann Red. Electrotherapy-explained-principles-and-practice //Oxford, london-1997	2
14	Hidroterapiyada istifadə edilən testlər	1.Ə.V.Musayev, P.S.Mehdiyev // Ümumi fizioterapiya/ dərslik Bakı-2022. 2.John Low, Ann Red. Electrotherapy-explained-principles-and-practice //Oxford, london-1997	2
15	Hidroterapiyada istifadə edilən testlər	1.Ə.V.Musayev, P.S.Mehdiyev // Ümumi fizioterapiya/ dərslik Bakı-2022. 2.John Low, Ann Red. Electrotherapy-explained-principles-and-practice //Oxford, london-1997	2

Fizioterapist və reabilitoloq ixtisası üzrə II. kurs tələbəri üçün “İşıq, istilik və hidroterapiya” fənnindən laboratoriya məşğələlərin mövzu planı

payız (III semestr)

Həftə	Mövzu		saat
--------------	--------------	--	-------------

1	İltihab və təmir haqqında müzakirə	1.Ə.V.Musayev, P.S.Mehdiyev // Ümumi fizioterapiya/ dərslik Bakı-2022. 2.John Low, Ann Red. Electrotherapy-explained-principles-and-practice //Oxford, london-1997	2
2	Ağrı nəzəriyyəsi və fizioterapiya haqqında müzakirə	1.Ə.V.Musayev, P.S.Mehdiyev // Ümumi fizioterapiya/ dərslik Bakı-2022. 2.John Low, Ann Red. Electrotherapy-explained-principles-and-practice //Oxford, london-1997	2
3	Ağrı nəzəriyyəsi və fizioterapiya haqqında müzakirə	1.Ə.V.Musayev, P.S.Mehdiyev // Ümumi fizioterapiya/ dərslik Bakı-2022. 2.John Low, Ann Red. Electrotherapy-explained-principles-and-practice //Oxford, london-1997	2
4	İsti və işığın fiziki xüsusiyyətləri, səthi istilik agentlərinin fizioloji təsiri klinik praktik	1.Ə.V.Musayev, P.S.Mehdiyev // Ümumi fizioterapiya/ dərslik Bakı-2022. 2.John Low, Ann Red. Electrotherapy-explained-principles-and-practice //Oxford, london-1997	2
5	Qırmızıötəsi və lazer klinik praktik	1.Ə.V.Musayev, P.S.Mehdiyev // Ümumi fizioterapiya/ dərslik Bakı-2022. 2.John Low, Ann Red. Electrotherapy-explained-principles-and-practice //Oxford, london-1997	2
6	Qırmızıötəsi və lazer klinik praktik	1.Ə.V.Musayev, P.S.Mehdiyev // Ümumi fizioterapiya/ dərslik Bakı-2022. 2.John Low, Ann Red. Electrotherapy-explained-principles-and-practice //Oxford, london-1997	2
7	Ultraviyole və helioterapiya klinik praktik	1.Ə.V.Musayev, P.S.Mehdiyev // Ümumi fizioterapiya/ dərslik Bakı-2022. 2.John Low, Ann Red. Electrotherapy-explained-principles-and-practice //Oxford, london-1997	2
8	Soyuq tətbiq klinik praktik	1.Ə.V.Musayev, P.S.Mehdiyev // Ümumi fizioterapiya/ dərslik Bakı-2022. 2.John Low, Ann Red. Electrotherapy-explained-principles-and-practice //Oxford, london-1997	2
9	Mexaniki stimül ilə su tətbiqi klinik praktik	1.Ə.V.Musayev, P.S.Mehdiyev // Ümumi fizioterapiya/ dərslik Bakı-2022. 2.John Low, Ann Red. Electrotherapy-explained-principles-and-practice //Oxford, london-1997	2
10	Mexaniki stimül ilə su tətbiqi klinik praktik	1.Ə.V.Musayev, P.S.Mehdiyev // Ümumi fizioterapiya/ dərslik Bakı-2022. 2.John Low, Ann Red. Electrotherapy-explained-principles-and-practice //Oxford, london-1997	2

11	Rütubətli temperatur metodları və Fluidoterapiya klinik praktik	1.Ə.V.Musayev, P.S.Mehdiyev // Ümumi fizioterapiya/ dərslik Bakı-2022. 2.John Low, Ann Red. Electrotherapy-explained-principles-and-practice //Oxford, london-1997	2
12	Hovuz terapiyası və suda məşqlər tətbiqi	1.Ə.V.Musayev, P.S.Mehdiyev // Ümumi fizioterapiya/ dərslik Bakı-2022. 2.John Low, Ann Red. Electrotherapy-explained-principles-and-practice //Oxford, london-1997	2
13	Hovuz terapiyası və suda məşqlər tətbiqi	1.Ə.V.Musayev, P.S.Mehdiyev // Ümumi fizioterapiya/ dərslik Bakı-2022. 2.John Low, Ann Red. Electrotherapy-explained-principles-and-practice //Oxford, london-1997	2
14	Hovuz terapiyası və suda məşqlər tətbiqi	1.Ə.V.Musayev, P.S.Mehdiyev // Ümumi fizioterapiya/ dərslik Bakı-2022. 2.John Low, Ann Red. Electrotherapy-explained-principles-and-practice //Oxford, london-1997	2
15	Ümumi müzakirə		2

Tədris və öyrənmə metodları

- mühazirə, laboratoriya dərsləri

Qiymətləndirmə üsulları	Qiymət (bal)
Semestr sonu imtahan	50
Cari qiymətləndirmə kollokvium	40 – 2022/2023 tədris ilində I kurs, 30 – digər kurslar
Davamiyyətə görə qiymətləndirmə	0 – 2022/2023 tədris ilində I kurs, 10 – digər kurslar
Sərbəst iş	10

Qiymətlərin dəyərləndirilməsi

Hərf işarələri	Bal	Qiymətin açıqlaması
A	91-100	“Əla”
B	81-90	“Çox yaxşı”
C	71-80	“Yaxşı”
D	61-70	“Kafi”

E	57-60	“Qənaət bəxş”
F	0-50	“Qeyri kafi”

Hər bir sərbəst işin aşağıda göstəriləyi kimi qiymətləndirmə sistemi olmalıdır. Fundamental və laboratoriya fənlərdə bir və ya iki sərbəst iş olmalıdır (Essay və ya layihə əsaslı). (İki sərbəst iş verilsə, hər birinin öz qiymətləndirmə sistemi və müəyyən edilmiş meyarların balı olmalıdır. 10 ballıq sistem olduğundan, qiymətləndirilən sərbəst işin hər biri 5 ballıq sistemdən ibarət olmalıdır)

Sərbəst iş

Klinik fənlərdə bacarıq qiymətləndirilməlidir.

Bacarıq imtahanı aşağıda göstərilən qiymətləndirmə metodlarından birini seçməklə aparılmalıdır. Əgər başqa üsul seçilsə onun təsviri, qiymətləndirmə vərəqi və matriksi tərtib olunub sillabusa salınması üçün İnnovasiya və Keyfiyyətin idarə olunması şöbəsi və Tədris Departamenti ilə razılaşdırılmalıdır.

(PBBM) Prosedur bacarıqlarının birbaşa müşahidəsi (Direct Observation of Procedural Skills- DOPS)

Tələbənin və ya rezidentin prosedur bacarıqlarını qiymətləndirmək və rəy bildirmək üçün nəzərdə tutulmuş Mini-CEX-in variyasiyasıdır. Mini-CEX-də olduğu kimi, tələbə və ya rezident “real” xəstələrdə proseduru həyata keçirən iş yerində müşahidə olunur. Təhsilalan təyin olunmuş siyahıdan qiymətləndiriləcək vaxtı və proseduru, məsələn, mərkəzi venoz xəttin daxil edilməsi, arterial qan nümunələrinin götürülməsi, elektrokardiografiya və intubasiyanı seçir. Qiymətləndirməni aparən şəxs klinisist və ya səhiyyə qrupunun başqa bir üzvü ola bilər.

Prosedur bacarıqlarının birbaşa müşahidəsi (PBBM-DOPS)

Təhsilalan	Müəllim/Kurator
Ad. Soyad. Ata adı	Ad. Soyad. Ata adı
qrup nömrəsi:	Vəzifə:
Qiymətləndirmə tarixi:	Kafedranın adı:
RƏY:	
Şifahi və yazılı rəy qiymətləndirmənin məcburi komponentidir.	
Ümumi	

Güclü tərəfi		
Biliyin təkmilləşməsinə ehtiyac var		
Təvsiyə olunan tədbirlər		
BU FƏALİYYƏT HAQQINDA TƏHSİLALANIN FİKİRLƏRİ (istəyə bağlıdır)		
Bu təcrübədən nə öyrəndim?		
Nəyi yaxşı etdim?		
Nəyi yaxşılaşdırmaq və ya dəyişdirmək lazımdır? Mən buna necə nail olacam?		
Göstəricilər		
M = Müşahidə olunmur İTO = İnkişaf tələb olunur, Q = Qənaətbəxş (heç bir təşviq və ya müdaxilə tələb olunmur) Ə = Əla		
Domen	Reyting	Ş ə r h l ə r
1: Müəllimə/Kuratora göstərişləri, anatomiyanı, prosedurları və ağırlaşmaları təsvir edir		
2: Xəstəyə proseduru və mümkün fəsadları izah etdikdən sonra razılıq alır		
3: Razılaşdırılmış protokola əsasən prosedura hazırlayır		
4: Effektiv analqeziya və ya təhlükəsiz sedasiya tətbiq edir (anestezioloq yoxdursa)		
5: Alətlərdən və kəsici alətlərdən yaxşı aseptik və təhlükəsiz istifadəni nümayiş etdirir		
6: Rəhbər qeydlərə uyğun olaraq texniki aspektləri yerinə yetirir		
7: Hər hansı gözlənilməz hadisə ilə məşğul olur və ya lazım gəldikdə kömək istəyir		
8: Tələb olunan sənədləri tamamlayır (yazılı və ya diktə ilə)		
9: Prosedur boyu xəstə və işçi heyəti ilə aydın şəkildə ünsiyyət qurur		
10: Prosedur boyu peşəkar davranış nümayiş etdirir		
Ümumi nəticə		İşarələyin
Prosedur Əsaslı Qiymətləndirmənin (PBA) tamamlanmış elementlərinin yerinə yetirildiyi səviyyə		
Səviyyə 0 1-2 bal	Ümumi mühakiməni dəstəkləmək üçün kifayət qədər sübut müşahidə edilməmişdir	
Səviyyə 1a 3 bal	Təlimatın köməyi ilə tibbi yardımı göstərməyi bacarır (prosedurun bütün mərhələləri ilə tanış deyildi)	
Səviyyə 1b 4 bal	Təlimatın köməyi olmadan tibbi yardımı göstərməyi bacarır (prosedurun bütün addımlarını bilir və növbəti hərəkəti gözləyirdi)	
Səviyyə 2a 5 bal	Prosedurun əksəriyyəti/bütün (və ya yerinə yetirilən hissə) üçün tələb olunan təlimat	

Səviyyə 2b 6 bal	Rəhbərlik və ya müdaxilə yalnız əsas addımlar üçün tələb olunur	
Səviyyə 3a 7 bal	Minimum rəhbərlik və ya müdaxilə ilə həyata keçirilən prosedur (vaxt aşırı köməyə ehtiyacı olurdu)	
Səviyyə 3b 8 bal	Prosedur rəhbərlik və ya müdaxilə olmadan səriştəli şəkildə yerinə yetirildi, lakin özünə inam yox idi	
Səviyyə 4a 9 bal	Prosedur heç bir rəhbərlik və ya müdaxilə olmadan yüksək standartlara uyğun inamla yerinə yetirildi	
Səviyyə 4b 10 bal	4a kimi və ümumi problemlər/mürəkkəbləri qabaqlamağı, qarşısını almağı və/və ya onlarla məşğul olmağı bacardı	
PBBM detalları		
Prosedurun adı:		
Əvvəl yerinə yetirilən prosedur sayı:		Məsələn: Təcili yardım, stasionar, ambulator və s. (zəhmət olmasa dairə edin)
Simulyasiya edilmiş bir şəraitdə həyata keçirilir		
Simulyasiyanın təsviri:		
PBBM praktik məşğələ vaxtı həyata keçirilir Bəli / Xeyr Əgər Bəli (neçənci həftədə aparılır)/ Əgər Xeyr (səbəb-qeyd)		
Prosedurun çətinliyi: adi haldan daha asandır Orta çətinlik Həmişəkindən daha çətindir		
Tələbənin/rezidentin imzası:		Qiymətləndiricinin imzası:

Sərbəst işlərin təhvil verilməsi üçün son tarixlər	İmtahanların tarixləri
dekabr	yanvar

Tapşırıqların və imtahanların xarakteri.	Keçmiş imtahanların nümunələrinin olması (testlər, imtahandan çəkilişlər, sərbəst işlərin yaxşı nümunəsi və s.)

Студенческий Кодекс Поведения/ Тələbənin Davranış Kodeksi

Link

Universitet siyasəti – akademik dürüstlük

Link

Akademik dürüstlük prinsipi və plagiathq

Azərbaycan Tibb Universiteti mütəmadi olaraq akademik dürüstlük prinsipinə əsaslanan öyrənmə mədəniyyətini inkişaf etdirməyə çalışır. ATU-nun bütün heyətindən və tələbələrindən

bu akademik dürüstlük prinsipinə riayət etmələri tələb olunur. Akademik pozuntunun bir növü olan plagiat, dürüstlük prinsiplərinə xələl gətirir və ATU-da buna yol verilmir.

Plagiat başqasının dərc edilmiş və ya dərc olunmamış ideyalarının istinadsız istifadəsi kimi müəyyən edilir. Bu, məqalənin bir hissəsinin və ya bütövlükdə yeni müəlliflik altında təqdim edilməsi ola bilər. Plagiat müəllifin öz materialından təkrar istifadə etməsini əhatə edir (bəzən “lazımsız nəşr” kimi də tanınır). Plagiatdan qaçmaq üçün mənbələr açıqlanmalıdır. Sitatlar dırnaq işarəsinə qoyulmalı və ya yenidən yazılmalıdır. Əgər başqasının yazılı materialının illüstrasiyalarından və ya materialın böyük hissələrindən istifadə ediləcəksə, müəlliflər icazə almalı və müvafiq sitat gətirməlidirlər.

Aşağıda plagiatın nə olduğu və bu barədə əlavə məlumatı haradan əldə edə biləcəyinizlə bağlı məlumatlar əks olunmuşdur. Hər hansı tapşırıq və akademik işlərinizdə plagiatdan yayınmaq üçün plagiatın nə olduğunu başa düşdüyünüzə əmin olmaq ATU tələbəsi olaraq daşdıığınız məsuliyyətin bir hissəsidir.

Plagiatlıq nədir?

Plagiatlıq “**bu və ya digər şəxsə məxsus söz və ya fikirlərin mənbəyinə istinad etmədən öz adı altında tamamilə və ya qismən istifadə edilməsi**” deməkdir. Plagiat bir növ intellektual oğurluqdur. Bu, qəsdən fırıldaqçılıqdan, söz və ya fikrin hər hansı mənbədən düzgün şəkildə istinad edilmədən kopyalanmasına qədər bir çox formada ola bilər. ATU plagiatı aşağıdakı kateqoriyalara ayırır:

- **Birbaşa köçürmək:** Mənbəyə istinad etmədən və dırnaq işarələrindən istifadə etmədən orijinal mətn və ya fikrlə eyni və ya tamamilə oxşar sözlərin istifadəsi. Buraya kitabdan, məqalədən, hesabatdan və ya digər yazılı sənəddən, təqdimatdan, kompozisiyadan, çertyojdan, tərtibatdan, qrafikdən, sxemdən, kompüter programından və ya program təminatından, veb saytdan, internetdən, digər elektron mənbədən və ya başqa birinin tapşırığından materialların, ideyaların və ya konsepsiyaların müvafiq şəkildə istinad edilmədən surətinin kopyalanması daxildir. Buraya eyni zamanda sitat gətirilən və sitatsız (kopyalanan) hissələrin birləşdirilməsi də daxil ola bilər.
- **Mənbənin yanlış parafraz edilməsi:** Əsas məzmun və strukturu eyni saxlamaqla, mənbə materialda bir neçə söz və ya ifadənin dəyişdirilməsi. Bu eyni zamanda, bir şəxsin digərinin fikir və ya sözlərini mənbə göstərmədən başqa sözlərlə ifadə etdiyi təqdimatlar və müvafiq istinadlar olmadan sitat və izahatları yeni bir bütün halında birləşdirmək üçün də keçərlidir.
- **Mozaik/Yamaq işi plagiat:** Başqa mənbələrdən bir nüsxənin müxtəlif hissələrini götürüb onları birləşdirərək yeni bir hissə yaratmaq və onu öz orijinal əsəri kimi təqdim etməkdir.
- **Gizli razılaşma:** İşin tamamilə və ya qismən başqa insanlarla sövdələşmə nəticəsində hazırlanmış müstəqil iş kimi təqdim edilməsi. Buraya başqasının akademik işini plagiat etmək, oğurlamaq və ya surətini kopyalamaq, başqasının işini tamamlamağı təklif etmək və ya akademik işi tamamlamaq üçün ödəniş tələb etmək və ya almaq üçün təqdim etdikləri işləri başqa tələbəyə təqdim edən tələbələr daxildir. Bunu akademik əməkdaşlıqla qarışdırmaq olmaz.
- **Sövdələşmə hiyləsi:** Eyni zamanda “xəyali müəlliflik” kimi də tanınan bu kateqoriya gizli sövdələşmənin bir formasıdır. Bu hal tələbə və ya tədqiqatçı başqa bir şəxsə işi onlar üçün tamamlamağı tapşırıqda və sonra işi öz işi kimi təqdim etdikdə baş verir. Buraya tələbənin və ya tədqiqatçının əsasən başqasının işi olan və redaktə edə biləcəyi işi təqdim etdiyi, tələbə və ya

tədqiqatçının başqası tərəfindən əhəmiyyətli dərəcədə dəyişdirilmiş (kiçik düzəlişlərdən daha artığı) qaralama versiya hazırladığı hallar daxildir.

- **Sitatın mənbəsi haqqında yalnız məlumatın verilməsi:** Oxunmamış mənbələrə istinad etməklə, məlumatın əldə edildiyi “ikinci dərəcəli” mənbəni göstərməmək. Buraya uydurma sitatlar və ya mətbəə xətlərindən kənara çıxan yanlış sitatlar daxil ola bilər.
- **Özünə plagiathlıq:** Daha əvvəl təqdim edilmiş əsəri yenidən nəşr edən və onu tamamilə və ya qismən əvvəlki işə istinad etmədən yeni fikir və ya əsər kimi təqdim edən müəllif. Özünə plagiathlıq həmçinin “yenidən emal”, “təkrarlanma” və ya “tədqiqat nəticələrinin istinad edilmədən bir neçə dəfə təqdim edilməsi” kimi də adlandırılır. Tələbə kontekstində, özünə plagiathlıq, lazımi sitat olmadan artıq qiymətləndirmə üçün təqdim edilmiş işin hissələrinin və ya hamısının təkrar istifadəsini nəzərdə tutur. Tələbə bir dərsi təkrar edirsə, eyni qiymətləndirmə hissəsini tam və ya qismən yenidən təqdim